

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף צ

(המשך מעמוד קודם)

גמרא: למדנו במשנה אישה שהוציאה שתי כתובות וגט (דהיינו בתאריכים עוקבים כתובה ראשונה, כתובה שניה, וגט) – אינה גובה אלא כתובה אחת.

אי בעיא בהאי גביא: וכי היא יכולה לבחור באיזו כתובה לגבות? והרי רב נחמן אמר ששני שטרות על אותה הלואה שכתובים בשני תאריכים זה אחר זה - ביטל השטר השני את השטר הראשון, והמשמעות היא שהקונה הפסיד את גביית הכסף מקרקעות משועבדות מהזמן הראשון, אלא גובה רק מהזמן השני.

לאו אתמר עלה: רב פפא אמר על דברי רב נחמן שאם הוסיף המלוה בשטר השני דבר כגון דקל במתנה, לא התבטל השטר הראשון. והוא הדין כאן מדובר שהבעל הוסיף לה כסף בכתובה השניה, וכונתו היתה שאם היא תרצה לגבות את הכתובה הגדולה יותר שבשטר השני, היא תצטרך לוותר על השעבוד קרקעות מהזמן המוקדם שבשטר הראשון. ולכן יכולה לבחור איזו כתובה היא מעדיפה.

ת"ר הוציאה גט כתובה ומיתה (= עדי מיתה שמת בעלה): אם תאריך הגט קודם לתאריך הכתובה - בהכרח שבעלה כתב לה כתובה חדשה בנישואין השניים, ואז היא מקבלת שתי כתובות. אבל אם הכתובה קודמת לגט - היא מקבלת רק אחת, כי המחזיר את אשתו מסתמא עושה זאת על דעת הכתובה הראשונה.

משנה: קטן שהשיאו אביו, וכתב אביו לאשה כתובה בשם בנו הקטן, הכתובה קיימת אף לאחר שהבן גדל, לפי שעל מנת כן הוא ממשיך לקיים את אשתו.

גר שהתגיירה אשתו עמו, הכתובה שכתב לה בהיותו גוי קיימת אף לאחר שהתגייר, לפי שעל מנת כן הוא ממשיך לקיים את אשתו.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com



052-342-4473



גמרא: אמר רב הונא: הכתובה קיימת רק לגבי מנה ומאתיים שהם תנאי בית דין, אבל אין לה את תוספת הכתובה, לפי שהיא גובה רק מכח תנאי בית דין ולא מכח שטר הכתובה, שהרי השטר הוא סתם נייר (= שאין מעשה קטן כלום, וכן אין חיוב הגוי כלום).

חידשו: אם לאחר שהקטן הגדיל או לאחר שהגוי התגייר הוסיפו לה על הכתובה הראשונה, האשה נוטלת מה שחידשו. משמע שרק אם חידשו נוטלת את התוספת ואם לא חידשו אינה נוטלת, וקשה על רב יהודה שאמר שאפילו תוספת יש לה.

תירוץ: אימא אף מה שחידשו: כוונת הברייטא שנוטלת גם את התוספת הראשונה (שכתב בעודו קטן / גוי) וגם את מה שחידש אח"כ.

קושיא: והא לא תני הכי: והרי בברייטא לא כתוב כך, אלא כתוב שאם לא חידשו בתולה גובה רק מאתיים ואלמנה רק מנה, ולא תוספת. הרי מפורש שלא כרב יהודה הסובר שנוטלת אף תוספת.

רב יהודה מתניתין אטעיתיה: רב יהודה טעה בדברי המשנה, שהוא סבר שדברי המשנה 'כתובתה קיימת' הולכים בין על עיקר הכתובה ובין על התוספת, אבל באמת כוונת המשנה ש'כתובתה קיימת' רק על עיקר הכתובה.



הדרך שלך הכותב לאשתו

פרק עשירי. משנה: מי שהיה נשוי לשתי נשים, ומת, האשה שנישאת הראשונה קודמת לאשה השניה לגביית הכתובה מנכסי יורשי הבעל.

יורשי השניה: ואם הנשים מתו לפני שהספיקו לגבות כתובתן, יורשי האשה הראשונה קודמים ליורשי האשה השניה לגביית הכתובה.

נשא את הראשונה: אם הוא נשא אשה ומתה, ואח"כ נשא אשה שניה ומת הוא, וכעת יורשי הראשונה תובעים 'כתובת בנין דכרין' (= שהוא מתחייב בכתובה שאם יהיו לו בנים זכרים ממנה הם יורשים את כתובתה), או שהם רוצים לחלוק את ירושת אביהם, הרי שהאשה השניה ויורשיה (= אם מתה) קודמים ליורשי האשה הראשונה, לפי שכתובת האשה השניה נחשבת לחוב וכתובת בנין דכרין היא ירושה, והדין הוא שבהתחלה פורעים את החוב ומה שנשאר הוא הירושה.

גמרא: מכך שהמשנה ברישא אמרה שהראשונה 'קודמת' לשניה ולא אמרה שלשניה אין, משמע שאם קדמה השניה ותפסה נכסים עבור כתובתה לא מוציאים ממנה (למרות שבעת לא נשאר כלום לראשונה), א"כ מוכח שבמקרה שיש שני בעלי חוב, ואחד שטרו מאוחר מחברו, אם הבעל חוב ששטרו מאוחר קדם וגבה מהלווה את חובו מה שגבה גבה, למרות שעל הבעל חוב ששטרו מוקדם לגבות ראשון.

דחיה: באמת בעל חוב ששטרו מאוחר וקדם וגבה מה שגבה לא גבה, והבעל חוב ששטרו מוקדם לוקח ממנו את מה שגבה, ומה שאמרה המשנה 'קודמת' הכוונה שקודמת לגמרי ואין לשניה כלום, שאפילו אם קדמה ותפסה מוציאים ממנה ומחזירים לראשונה.

כדתנן: וכפי שלמדנו במשנה במס' בבא בתרא - 'בן קודם לבת', והכוונה שקודם לגמרי. (= מדובר שם לעניין ירושה שהבן קודם לבת כלומר שאין הבת יורשת במקום שיש בן).

איכא דאמרי: יש שאמרו להיפך - מכך שהמשנה לא אמרה 'אם קדמה שניה ותפסה אין מוציאים מידה' משמע שאם תפסה מוציאים, א"כ מוכח שבעל חוב ששטרו מאוחר וקדם וגבה מה שגבה לא גבה ומוציאים ממנו ומחזירים לבעל חוב שטרו מוקדם.

דחיה: באמת מה שגבה גבה, אלא שמתוך שהמשנה הייתה צריכה לומר בסיפא 'שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה' (= כלומר שהמשנה היתה חייבת לכתוב לשון 'קודמים' ולא יכלה לכתוב 'אם קדמו יורשי הראשונה ותפסו אין מוציאים מידם', שהרי כן מוציאים מידם משום שהנכסים השתעבדו לשניה) לכן היא כתבה ברישא לשון 'קודמת'.

למדנו במשנה: נשא אשה ראשונה ומתה ולאחר מכן נשא אשה שניה והוא מת, ועכשיו באים יורשי הראשונה לתבוע את כתובת בנין דכרין מנכסי האב (כי כשמתה האם ירש האב את כתובתה, ולאחר מיתתו בניו שנולדו ממנה מקבלים את כתובתה מנכסיו), ואילו האשה השניה או יורשיה באים לקבל את כתובתה מנכסי האב, ואין בנכסים מספיק לשניהם – השניה ויורשיה קודמים לגבות, מכיון שהאשה נחשבת לבעלת חוב ואילו בני הראשונה נחשבים ליורשים (תנאי כתובת בנין דכרין הוא שהבנים 'ירשו' את כתובת אימן), ולכן קודם מסלקים את הבעל חוב ולאחר מכן מקבלים היורשים את הירושה.

שמע מינה תלת: מדברי המשנה אנו לומדים שלוש דינים:

א. אחת בחיו ואחת במוות: גם במקרה כזה יש כתובת בנין דכרין. היה מקום לומר שרק כאשר שתי הנשים מתו בחייו האב, שאז בני שתיהן באים לירש את כתובת בנין דכרין שלהם – הם מקבלים אותה (אפילו שכל אחד מקבל את הכתובה של אימו לפי גודלה, משום שסך הכל שניהם באים לקבל את חלקם מאותו דין של בנין דכרין).

אבל כאן שבני השניה מקבלים את כתובת אימן בתורת חוב, אם ניתן לבני הראשונה את הירושה של כתובת בנין דכרין, יבואו בני השניה למריבה איתם ויטענו: גם אנחנו רוצים לקבל ירושה בנכסי אבינו, ואתם לא תקבלו בירושה חלק גדול יותר מאיתנו (אם בכלל ישאר לנו מה לירש). קמ"ל.

ממאי: מכך שהמשנה אומרת שבני השניה 'קודמים', משמע שגם בני הראשונה מקבלים את חלקם בתורת 'בנין דכרין' במה שישאר בנכסים.

ב. כתובה נעשית מותר לחברתה: ישנו דין שהבנים מקבלים כתובת בנין דכרין של אמותיהם רק אם לאחר שיקבלו הבנים של שתי הנשים ישאר מינימום דינר אחד נוסף בנכסי האב שבו יתחלקו בירושה כל הבנים – וזאת כדי שלא יעקר דין הנחלה דאורייתא בגלל תקנת רבנן של כתובת בנין דכרין.

כל זה דוקא כששתי הנשים מתו קודם לאב, שאז יש שתי כתובות בנין דכרין. אבל כאן שהאשה השניה מתה לאחר האב ובניה מקבלים את כתובתה בתורת חוב, אין צורך שישיאר דינר בכדי שיקבלו בני הראשונה את כתובת הבנין דכרין של אימם. משום שהכתובה של בני השניה נחשבת לירושה של כל הבנים משתי הנשים, אלא שיש עליהם מצוה לפרוע את חוב אביהם ולתת את הכתובה של האשה השניה לבניה (דהיינו גם בני השניה ירשו את אביהם ולאחר מכן הם פרעו לעצמם את החוב שלהם).

ממאי: מכך שלא כתוב במשנה שדוקא אם יש מותר דינר יקבלו בני הראשונה את כתובת אימם.

ג. כתובת בנין דכרין לא טרפה ממשעבדי: כי אם כן היו יכולים בני הראשונה לגבות את הכתובת בנין דכרין שלהם מבני השניה שקיבלו את כתובת אימם, שהרי בני השניה נחשבים לבעלי חוב ואם כן הם אמורים להיות משועבדים לכתובת בנין דכרין.

מתקיף לה רב אשי: אין ראייה מהמשנה לדין הראשון: 'אחת בחייו ואחת במותו' אין לבני הראשונה כתובת בנין דכרין, והמשנה רק אומרת שבני השניה קודמים לקבל את כתובת אימם ולאחר מכן ירשו כל הבנים את נחלת אביהם שנותרה. ומה שהמשנה קראה לבני הראשונה בתור יורשים ('יורשי הראשונה') אפילו שאינם יורשים את כתובת אימם (והיה צריך לקרוא להם 'בני הראשונה') זהו אגב שקראה לבני השניה יורשים ('שניה ויורשיה').

ואין ראייה לדין השני: כתובה לא נעשית מותר לחברתה, ובמשנה מדובר שישאר דינר לאחר שיקבלו בני הראשונה את כתובת בנין דכרין.

הגמרא מביאה מחלוקת תנאים ב'אחת בחייו ואחת במותו':

לדעת בן ננס יכולים לומר בני הראשונה לבני השניה קחו כתובת אמכם וצאו. דהיינו בהכרח שלא ישאר דינר נוסף, כי אז אין סיבה שהם יצאו וילכו כי מגיע להם לירש גם את חלקם בדינר הנוסף. אלא מכיון שלא ישאר דינר נוסף אומרים בני הראשונה קחו את כתובת אמכם בתורת חוב והרי זה כירשת האב שירשנו כולו ושילמנו לכם, ועכשיו אנו נקבל את כל מה שנשאר לכתובת בנין דכרין שלנו. אבל לדעת רבי עקיבא גם אם ישאר דינר נוסף לא יקבלו בני הראשונה כתובת בנין דכרין, כי בכזה מקרה לא תקנו חז"ל כתובת בנין דכרין, וכל הבנים משתי הנשים יורשים אותה.

אמר רבה: פגשתי את החכמים של בית מדרשו של רב שאמרו: לכולי עלמא ל'אחת בחייו ואחת במותו' יש כתובת בנין דכרין, אלא שהמחלוקת היא האם 'כתובה נעשית מותר לחברתה', לדעת בן ננס כן, ולדעת רבי עקיבא לא. ולכן מכיון שלא ישאר כאן דינר נוסף סובר רבי עקיבא שאין כתובת בנין דכרין. והוא הדין במקרה שמתו שתי הנשים ובני שתיהן באים לירש כתובת בנין דכרין, והאבא כן השאיר דינר נוסף אלא שהוא משועבד לבעל חוב - שהדינר הזה לא נחשב לנחלה שנשארה, וממילא לשני הבנים אין כתובת בנין דכרין.

אך אומר רבה: אני אמרתי להם לא כך. שלכולי עלמא בעל חוב כן נחשב לנחלה, ולכן במקרה שמתו שתי הנשים ובאים בני שתיהן לירש כתובת בנין דכרין והאבא השאיר דינר נוסף שמשועבד לבעל חוב - הדינר הזה כן נחשב לנחלה שנשארה, וממילא יש להם כתובת בנין דכרין. וכל המחלוקת היא רק ב'אחת בחייו ואחת במותו' אם כתובה נעשית מותר לחברתה, וטעמו של רבי עקיבא הוא מכיון שבני השניה הם אלו עצמם שגובים את כתובת אימם בחוב, אי אפשר לומר שהם ירשו אותה בנחלה קודם לכן.

מתקיף לה רב יוסף: על הפירוש של בית מדרשו של רב ושל רבה במחלוקת בן ננס ורבי עקיבא: לפי זה היה רבי עקיבא צריך לומר שהדבר תלוי אם נשאר דינר או לא, שהרי אם נשאר דינר (לדעת בית מדרשו של רב שאינו משועבד לבעל חוב, ולדעת רבה אפילו משועבד) רבי עקיבא מודה שבני הראשונה יורשים כתובת בנין דכרין שלהם?

ולכן רב יוסף נוקט כמו הפירוש הראשון שאמרה הגמרא במחלוקת בן ננס ורבי עקיבא. דהיינו שלדעת רבי עקיבא אפילו אם ישאר מותר דינר אין כתובת בנין דכרין.

והני תנאי כהני תנאי: רב יוסף מביא מחלוקת תנאים מקבילה למחלוקת בן ננס ורבי עקיבא:

באין בניה של זו לאחר מיתה: כלומר בניה של השניה באים ונוטלים כתובת אימם, אבל לבני הראשונה אין כתובת בנין דכרין כי לדעת תנא קמא בכזה מקרה אין כלל כתובת בנין דכרין. אבל לדעת רבי שמעון יש להם כתובת בנין דכרין, אלא שלדעתו אין כתובה נעשית מותר לחברתה (והשניה לא נחשבת לנחלה) ולכן דוקא אם יש מותר דינר יקבלו בני הראשונה את כתובת בנין דכרין.